

EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 30.11.2016
COM(2016) 769 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Stroški in cene energije v Evropi

{SWD(2016) 420 final}

Uvod

Energija je nepogrešljiv vidik našega vsakodnevnega življenja. Potrebujemo jo za ogrevanje, hlajenje, razsvetljavo in premikanje. Ključna je za delovanje naših domov, pisarn, delovnih prostorov in za celotno gospodarstvo. Zaradi njene pomembnosti je njena dostopnost politično občutljiva tema. To je eden od razlogov, zakaj je Komisija predlagala svojo strategijo za energetske unijo. Tudi cena energije je občutljiva tema. Po eni strani so nizke cene lahko koristne, saj povečujejo našo kupno moč in življenjski standard ter zmanjšujejo stroške za naša podjetja, s čimer krepijo njihovo konkurenčnost. Ker pa se energija dobavlja prek trgov, dobavitelji energije potrebujejo cene, s katerimi bi pokrili svoje stroške in financirali naložbe za zagotovitev prihodnjih dobav energije. Visoke cene pomenijo signal za zmanjšanje porabe energije, ki se proizvaja z visokimi emisijami ogljika, ali za spodbujanje energetske učinkovitosti ter uporabe inovativnih proizvodov z okoljsko primerno zasnovano in čistih tehnologij.

Zgodovina cen in stroškov energije kaže na velike spremembe in učinke. V 1970-ih in 1980-ih letih so omejitve, ki so jih uvajali dobavitelji nafte, zviševale cene in sprožale gospodarske pretese. Pozneje so novi viri oskrbe z energijo in večja uporaba alternativnih virov energije okrepili oskrbo, hkrati pa so ukrepi za energetske učinkovitost in šibka rast zmanjšali povpraševanje in znižali veleprodajne cene. EU je ugotovila, da bolj kot je trg z energijo konkurenčen in likviden ter bolj kot so raznoliki in številčni naši dobavitelji in dobave energije, tem manj smo izpostavljeni takšni nestabilnosti.

Evropska komisija je leta 2014 pripravila prvo poročilo o cenah in stroških energije¹. To poročilo je odražalo sliko visokih svetovnih cen energije, pri čemer so se cene med državami članicami EU precej razlikovale in so bile znatno višje za Evropo kot za njene mednarodne trgovinske partnerje, zlasti ZDA. Maloprodajne cene so se zvišale bolj kot veleprodajne cene, in sicer zaradi zvišanja elementov omrežja ter davki in dajatve. Zaradi pomanjkljivosti podatkov je bilo oblikovano priporočilo, da je treba izboljšati natančnost, preglednost in doslednost zbiranja podatkov o cenah energije². V poročilu je bilo iz sklepov politik razvidno, da so predloženi podatki in dokazi pokazali delni razvoj notranjega energetskega trga in potrebo po nadaljnjih ukrepih za izboljšanje evropske energetske učinkovitosti in varnosti ter raznolikosti dobave energije z nizkimi emisijami ogljika. Okvirna strategija za energetske unijo in njen časovni načrt sta določila okvir za nadaljevanje tega dela vsaki dve leti od leta 2016 dalje³.

To drugo poročilo posodablja analizo na različne načine. Prvič, z obsežnim *ad hoc* zbiranjem podatkov, ki so ga izvedli statistični uradi držav članic, so se podatki o cenah energije močno izboljšali, tako da so nekateri zaključki zdaj še podrobnejši in jasnejši. Podatki so bili dodatno posodobljeni, tako da zagotavljajo najnovejši vpogled v stanje cen energije v sektorjih električnih, plinskih in naftnih proizvodov. Poleg tega se je izboljšala analiza zbranih podatkov in podatkov iz študij, zato lahko podrobneje preučimo gibanja in vplive cen energije na gospodinjstva (zlasti tista z nizkimi dohodki) in industrijo (zlasti energetske intenzivne panoge). Pregled *stroškov* energije nam tudi pomaga razumeti, kako se lahko odzovemo na cene energije, tako da jo učinkoviteje uporabljamo. Poročilo temelji na dokazih v spremnem delovnem dokumentu služb Komisije in v študijah, pripravljenih v imenu Komisije.

¹ COM(2014) 21/2.

² To je privedlo do predloga Komisije in sprejetja uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o evropski statistiki cen zemeljskega plina in električne energije (EU) 2016/1952 z dne 26. oktobra 2016.

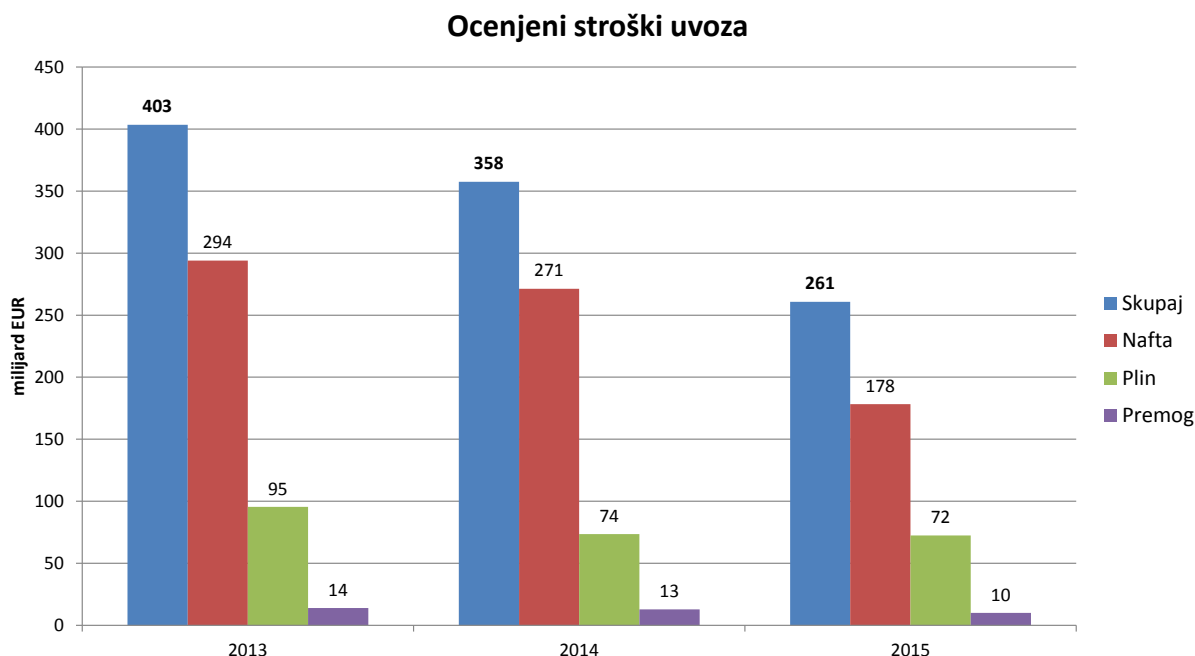
³ Glej sklice v akcijski točki 8 okvirne strategije za energetske unijo (februar 2015) in posodobljen časovni načrt za energetske unijo (november 2015).

1. Stroški uvoza energije v EU

Glede na velik delež uvožene energije je učinek cen in naše porabe energije zelo nazorno razviden iz stroškov uvoza fosilnih goriv v EU. Stroški uvoza kažejo izpostavljenost gospodarstva EU svetovnemu gibanju cen energije in tudi opozarjajo, da se za zmanjšanje stroškov uvoza poraba fosilnih goriv lahko ublaži z večjo energijsko učinkovitostjo in stroškovno učinkovitimi domačimi alternativnimi viri energije.

Stroški uvoza energije so se z 238 milijard EUR leta 2005 povečali na 403 milijarde EUR leta 2013. Zaradi znižanja cen energetskih proizvodov in potrošnje so se stroški uvoza leta 2015 znižali na 261 milijard EUR, kar je približno 35 % manj kot leta 2013. Znižanje cen je bilo glavni razlog za zmanjšanje, saj se je proizvodnja teh goriv v EU kljub manjši porabi vseh treh fosilnih goriv zmanjšala, zaradi česar se je povečal neto uvoz (in s tem tudi odvisnost EU od uvoza fosilnih goriv).

Slika 1: Ocenjeni stroški uvoza fosilnih goriv v EU

Vir: izračun Komisije.

Cene vseh fosilnih goriv (predvsem nafte) so se znižale. Razlog sta večja dobava (nafta iz skrilavca in plin iz ZDA, kanadski naftni pesek, stabilna proizvodnja v državah OPEC, večja svetovna proizvodnja plina (vključno z utekočinjenim zemeljskim plinom) in premoga) in manjše povpraševanje (počasnejša svetovna rast, zlasti na Kitajskem, pa tudi strukturne spremembe povpraševanja, kot so vse večja energetska učinkovitost in alternativna goriva v stanovanjskem in prometnem sektorju, ki temeljijo na politikah učinkovitosti za zgradbe in avtomobile).

Ker so se cene uvoženih fosilnih goriv na bencinskih črpalkah znižale, se je razpoložljiv dohodek gospodinjstev povečal. Podobni učinki se lahko opazijo v številnih sektorjih, kot so promet in energetska intenzivne panoge. V času še vedno šibke gospodarske rasti je to privedlo do „enkratne“ spodbude za gospodarstvo EU, ki naj bi povečala BDP za 0,8 % v letu 2015 in 0,5 % v letu 2016.⁴

⁴ Simulacije napovedi Evropske komisije za zimo 2015.

2. Cene električne energije v Evropi

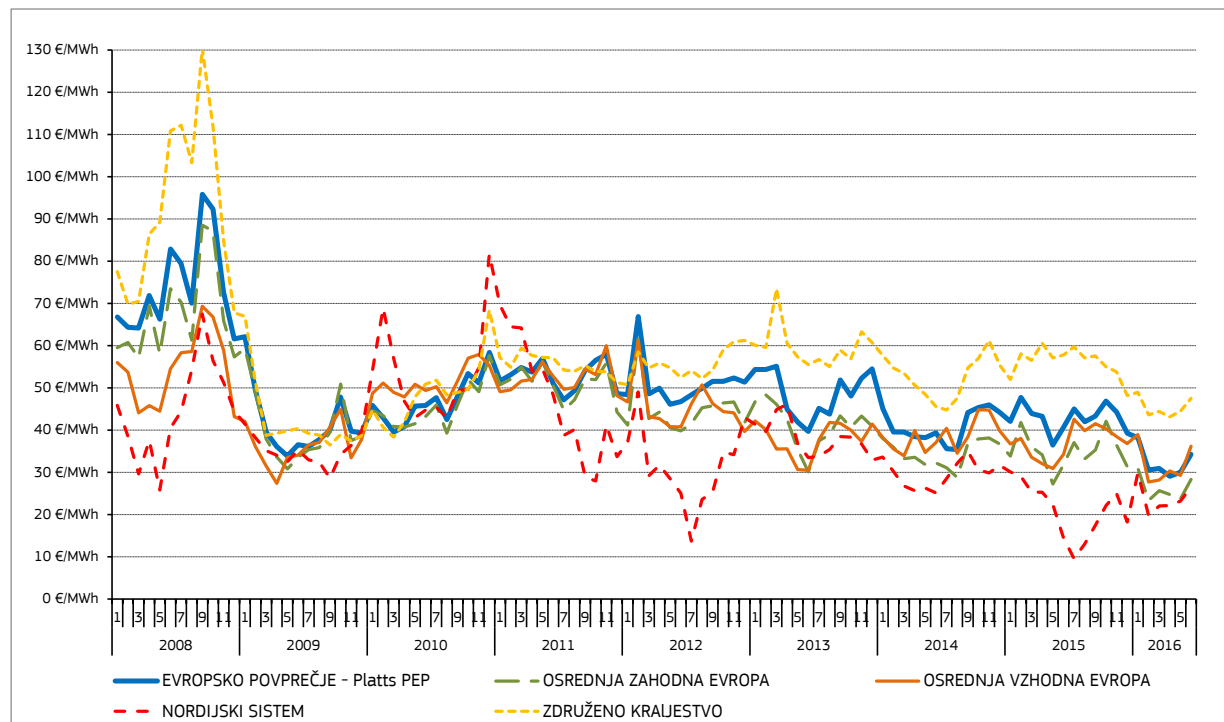
2.1 Veleprodajne cene

Z razvojem notranjega trga so veleprodajni trgi električne energije v Evropi v zadnjih letih doživeli velike spremembe. V skoraj vseh državah članicah so bili vzpostavljeni veleprodajni borzni trgi električne energije, ki omogočajo trgovanje za dan vnaprej, terminsko trgovanje in trgovanje znotraj dneva. Prožni in likvidni trgi lahko omogočijo učinkovitejše usklajevanje ponudbe in povpraševanja, ki znižuje stroške proizvodnje in posledično cene. Takšne borzne izmenjave bi morale tudi vplivati na oblikovanje dvostranskih pogodbenih tržnih cen na najbolj zrelih trgih.

Postopoma se ti ločeni nacionalni veleprodajni trgi združijo s sosednjimi trgi ter skupaj z boljšim medsebojnim povezovanjem omrežij za prenos energije ustvarijo likvidnejše in učinkovitejše trge.

Na cene vplivajo različni dejavniki, med drugim mešanica goriv, čezmejne medsebojne povezave, združevanje trgov, koncentracija tržnih dobaviteljev in vremenske razmere. Povpraševanje potrošnikov in industrije, upravljanje povpraševanja, energetska učinkovitost in vreme vplivajo na „stran povpraševanja“ na trgu na podoben način.

Slika 2: Gibanja veleprodajnih cen električne energije v EU

Vir: Platts in evropske borze električne energije.

Evropske veleprodajne cene električne energije so dosegle najvišjo raven v tretjem četrtletju leta 2008 in od takrat, razen rahlega zvišanja leta 2011, padajo. Cene so padle za skoraj 70 % v primerjavi z letom 2008 in za 55 % v primerjavi z letom 2011⁵ ter so v letu 2016 dosegle najnižje ravni v zadnjih 12 letih.

Nižje cene premoga in plina po distribucijski verigi skupaj z drugimi dejavniki ključno vplivajo na oblikovanje cen električne energije:

- ekonometrična analiza kaže, da enoodstotno povečanje deleža fosilnih goriv (premog, plin in nafta) v mešanicah virov za proizvodnjo električne energije pomeni povečanje veleprodajne cene električne energije za 0,2–1,3 EUR/MWh, odvisno od regionalnega trga;

⁵ Tehtana povprečna cena električne energije v Evropi po Platts.

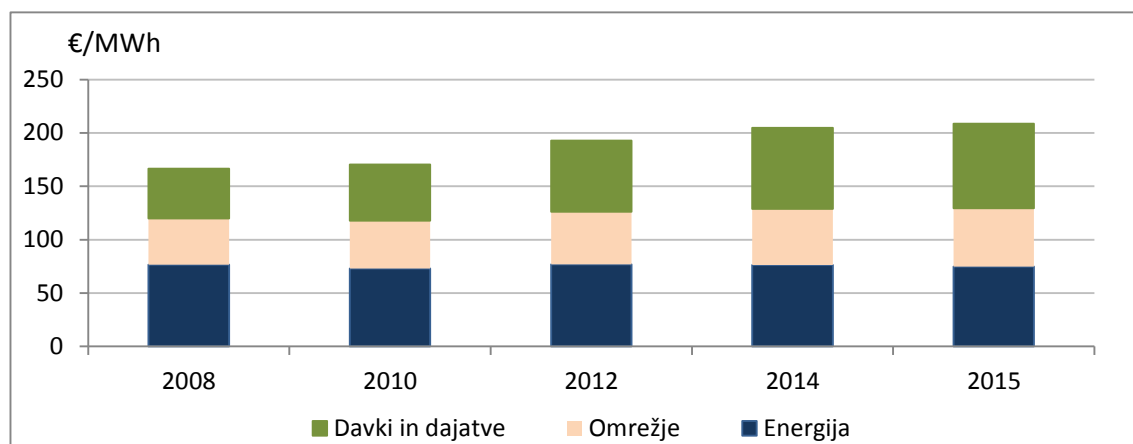
- združevanje trgov; države, ki izvajajo združevanje trgov in sodelujejo na enem ali več povezanih področjih, imajo boljšo cenovno konvergenco s sosednjimi trgi in manjše razlike v ceni;
- povečevanje medsebojne povezljivosti: trgi z manj kot 10-odstotno medsebojno povezanostjo so imeli nekoliko višje cene kot trgi z več kot 10-odstotno medsebojno povezanostjo. To dokazuje pomembnost nadaljnjega razvoja notranjega trga z električno energijo in čezmejne medsebojne povezanosti;
- na nekaterih trgih povečanje nizkih mejnih stroškov sončne in vetrne električne energije znižuje veleprodajne cene. Ekonometrična analiza kaže, da vsako povečanje deleža energije iz obnovljivih virov za eno odstotno točko zmanjša veleprodajno ceno električne energije v EU v povprečju za 0,4 EUR/MWh; dejansko zmanjšanje je odvisno od regionalnega trga in vrste goriva, ki ga nadomestijo obnovljivimi viri energije. Učinek obnovljivih virov energije je večji (0,6–0,8 EUR/MWh) v severozahodni Evropi, v baltških državah ter v srednji in vzhodni Evropi;
- manjše povpraševanje, povezano s šibko gospodarsko rast v povezavi s širitvijo zmogljivosti, je povzročilo prekomerne zmogljivosti v številnih državah in
- manjše povpraševanje po pravicah za emisije CO₂ in okrepljena ponudba mednarodnih dobropisov (CDM) sta privedla do velikega presežka na trgu ETS in posledično do nižjih cen CO₂, ki se prenesejo v veleprodajne cene.

2.2 Maloprodajne cene električne energije v Evropi

Na trgih s popolno konkurenco se morajo spremembe na veleprodajnih trgih hitro in v celoti odraziti na maloprodajnih trgih. Vendar v Evropi različni dejavniki omejujejo ta prenos sprememb⁶. Poleg tega je velik del maloprodajnih cen določen v uredbi v obliki davkov in dajatev ali reguliranih omrežnih tarif.

Povprečna⁷ cena električne energije za gospodinjstva je leta 2015 znašala 208,7 EUR/MWh. V nasprotju z veleprodajnimi cenami se je povprečna cena v obdobju 2008–2015 zvišala za povprečno letno stopnjo 3,2 %. Za boljše razumevanje vzrokov za to gibanje je treba podrobno preučiti različne cenovne elemente. Slika 3 prikazuje razvoj gibanja tehtane povprečne cene električne energije za gospodinjstva v EU, ki je razčlenjena na tri glavne elemente (energija, omrežje in davki ter dajatve).

Slika 3: Elementi povprečnih maloprodajnih cen električne energije za gospodinjstva v EU

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

Energetski element (del cene, plačane distributerju električne energije) se je v obdobju 2008–2015 zmanjšal za 15 %. Ta sprememba, ki je v primerjavi z velikimi spremembami

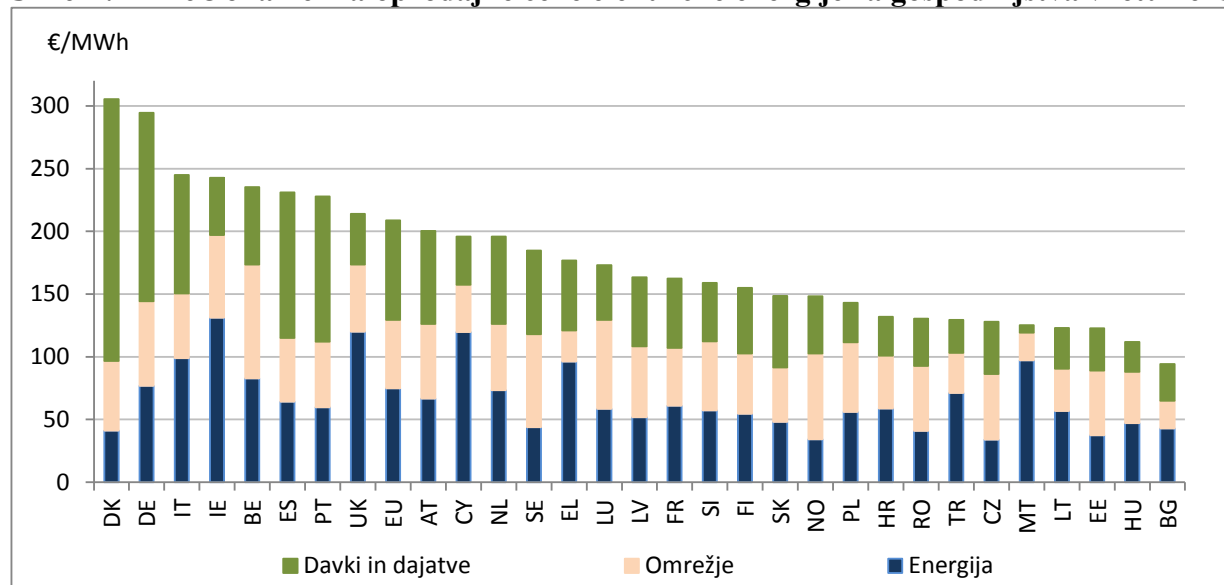
⁶ Npr. tržna moč uveljavljenih družb, ovire za vstop na trg, administrativno regulirane cene.

⁷ Povprečne cene pomenijo tehtane povprečne cene za EU-28.

veleprodajnih cen majhna, kaže, da konkurenca na maloprodajnih trgih ni povsem učinkovita. Iz analize izhaja, da na prenos cene energetskega elementa vplivata stopnja konkurence na trgu in regulacija tržnih cen. Pri reguliranih tržnih cenah so bile maloprodajne cene (logično) manj odzivne (po obsegu in hitrosti) na znižanje veleprodajnih cen. Poleg tega se je obseg razlik v tem energetskega elementu med državami članicami v obdobju 2008–2015 zmanjšal za 19 %, kar kaže, da je razvoj notranjega trga vplival na konvergenco veleprodajnih cen in na odraz te konvergence v maloprodajnih cenah. Na splošno iz tega izhaja, da bi bil energetski element cene bolj odziven na notranjem trgu kljub določeni stopnji prenosa zaradi sprememb veleprodajnih cen.

Vendar so se, kot kaže slika 3, pri drugih elementih odvijale večje spremembe. **Element omrežja** se je v povprečju povečal za 3,3 % letno. Tudi **element davkov in dajatev** se je znatno povečal, in sicer se je njegov delež pri povprečni ceni povečal z 28 % na 38 %.

Slika 4: Nacionalne maloprodajne cene električne energije za gospodinjstva v letu 2015

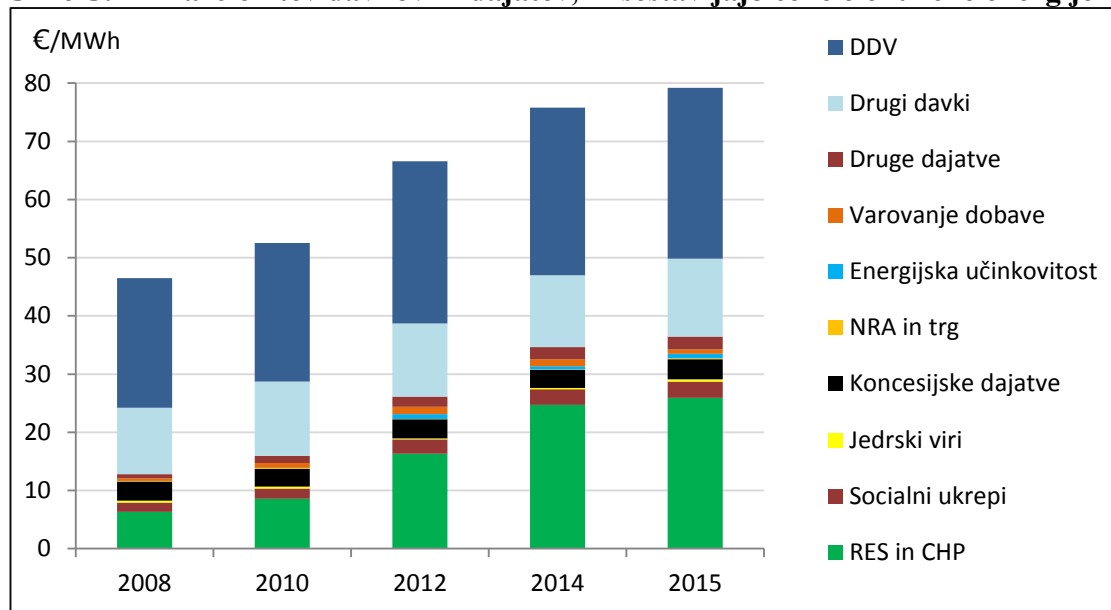

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

V analizi Komisije je element davkov in dajatev razčlenjen na 10 podelementov⁸, ki skušajo zajeti in dosledno obravnavati različne davke in dajatve, ki jih države članice določijo za cene električne energije za gospodinjstva. Dajatve so namenjene za podporo posebnih politik, vendar ne predstavljajo vseh javnih odhodkov za zadevno politiko. Davki običajno niso namenjeni za konkretne politike.

⁸ 1. Energija iz obnovljivih virov in kombinirana proizvodnja toplote in električne energije;
 2. Družbeni element (ranljivi potrošniki, socialne tarife, otoški sistem carinskih dajatev, oskrba v sili, pokojninski skladi, politike zaposlovanja);
 3. Podpora jedrskemu sektorju;
 4. Energijska učinkovitost;
 5. Zanesljivost oskrbe (usmeritve za zanesljivost oskrbe, podpora za domačo proizvodnjo električne energije in goriva, dajatve za nujne zaloge);
 6. Koncesijske dajatve (predvsem za uporabo javnih zemljišč);
 7. NRO in trg (financiranje nacionalnega regulativnega organa ali upravljavca trga);
 8. Druge dajatve (vključno z raziskavami in razvojem, rento zaradi primanjkljaja in prispevki za nacionalno televizijo);
 9. DDV;
 10. Drugi davki (trošarine, ki so v nekaterih državah članicah navedene kot davek na električno energijo, davek na zemeljski plin, davek na energijo, davek na porabo končne energije, posebni davek na energijo, okoljski davek ter davki na distribucijo, prenosni sistem in emisije toplogrednih plinov).

Slika 5: Razčlenitev davkov in dajatev, ki sestavljajo cene električne energije

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

DDV je največji podelement, ki je leta 2015 predstavljal 37 % elementa davkov in dajatev, kar je manj kot 48 % leta 2008. Prednost DDV kot davka *ad valorem* je, da ne ovira prenosa veleprodajnih cen v maloprodajne cene. Največji navedeni podelement, ki je pomemben za energetska politika, je sestavljen iz dajatev za podporo „obnovljivih virov energije ter kombinirane proizvodnje toplote in električne energije“. Leta 2015 je predstavljal 33 % celotnega elementa, kar je več kot 14 % leta 2008.

Ta analiza povprečnih cen za gospodinjstva v EU prikriva velike razlike po EU. Razlika v ceni med najcenejšo in najdražjo državo je trikratna. Davčne potrebe in dajatve, povezane s politiko držav članic, ustvarjajo velike razlike v deležu davkov in dajatev v končnih cenah: pri DDV in drugih davkih se ta delež giblje od 59 % (DK) do 5 % (MT); dajatve za RES (obnovljivi viri energije) in CHP (kombinirana proizvodnja toplote in električne energije) predstavljajo v povprečju 12 %⁹, vendar se gibljejo od 22–23 % (PT, DE) do 0–2 % (HU, IE).

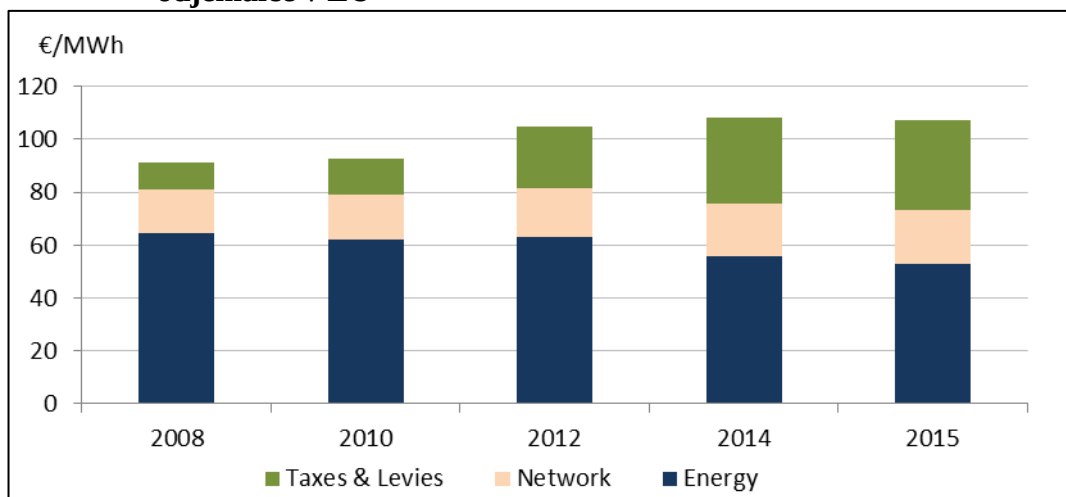
Podatki za cene električne energije za *industrijo*¹⁰ kažejo manjša povečanja, pri čemer so se cene v EU v obdobju 2008–2015 v povprečju povečale za 0,8 % do 3,1 %¹¹ letno. Slika 6 prikazuje reprezentativen razpon industrijske porabe (2 000–20 000 MWh/leto). Veliki porabniki energije, vključno z energetska intenzivnejšimi panogami na področju električne energije, lahko proizvajajo lastno energijo, imajo dolgoročne pogodbe za oskrbo z energijo ali pogosto plačujejo nižje omrežnine, davke in dajatve, zaradi česar so lahko cene do 50 % nižje kot pri drugih industrijskih odjemalcih v isti državi.

⁹ Leta 2015 je bilo 28 % električne energije EU proizvedene iz obnovljivih virov.

¹⁰ Pri industrijskih odjemalcih končne maloprodajne cene ne vključujejo DDV, saj je ta povračljiva.

¹¹ V industriji so se cene za velike porabnike energije (70 000–150 000 MWh/leto, tj. skupina porabe IF po podatkih Eurostata) povečale za 0,8 %/letno, za srednje velike odjemalce (2 000–20 000 MWh/leto, tj. skupina porabe ID) za 2,3 %/leto in za manjše potrošnike (20–500 MWh/leto, tj. skupina porabe IB) za 3,1 %. Zbirni podatki ne odražajo vseh sprememb cen za posamezna podjetja.

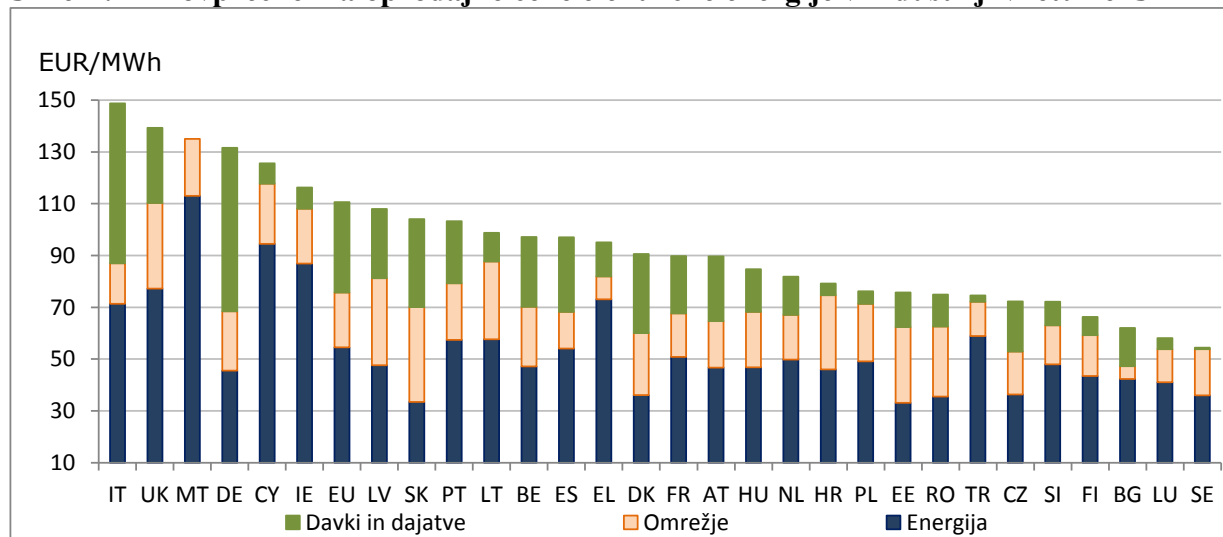
Slika 6: Elementi povprečnih maloprodajnih cen električne energije za industrijske odjemalce v EU

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

Tako kot pri cenah električne energije za gospodinjstva obstajajo tudi tu velike razlike med posameznimi državami članicami, pri čemer se cene razlikujejo za 2,75-krat.

Slika 7: Povprečne maloprodajne cene električne energije v industriji v letu 2015

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

Energetski element povprečnih cen električne energije za industrijo se je v obdobju 2008–2015 znižal za 2,8 % letno. Razlika pri tem elementu med državami članicami so je prav tako zmanjšala, in sicer za 12 %. Ta delna cenovna konvergenca pomeni pozitiven učinek energetske politike EU, ki spodbuja večjo konkurenco, ki je posledica združevanja trgov in čezmejne trgovine. Vendar pa je v sedmih državah članicah¹² v obravnavanem obdobju dejansko prišlo do *povečanja* energetskega elementa, kar bi v nekaterih primerih lahko pomenilo neustrezno cenovno konkurenco na maloprodajni ravni, ki dobaviteljem omogoča, da se izogonejo prenosu sprememb nižjih veleprodajnih cen v maloprodajne.

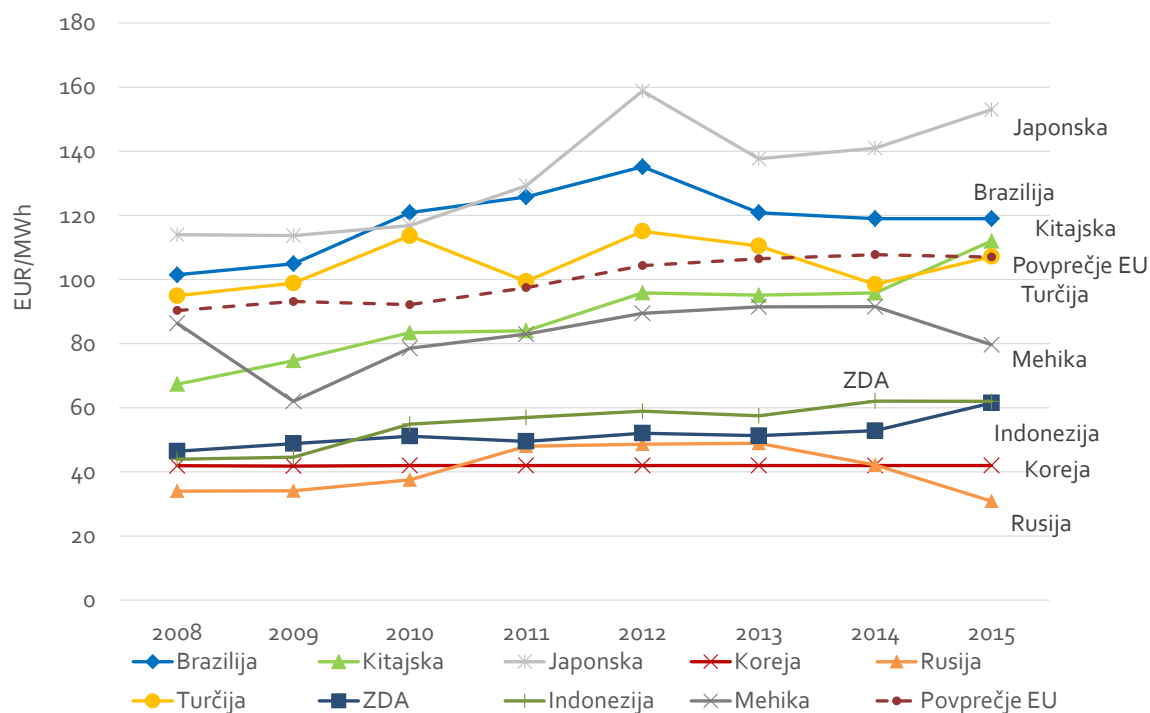
Element omrežja pri ceni za industrijo se je v obravnavanem obdobju povečal za 3,2 % letno, še bolj se je povečal delež **elementa davkov in dajatev**, in sicer z 12 % na 32 % cene. V povprečju se skoraj dve tretjini cenovnega elementa omrežja pripisuje distribucijskim omrežjem, vendar so podatki zaradi različnih metod za izračunavanje po državah članicah še vedno pomanjkljivi. Tako kot pri cenah za gospodinjstva je bil tudi pri podatkih za industrijo element davkov in dajatev razčlenjen na podelemente⁷. Ker se nekateri podelementi (DDV in nekateri drugi davki) povrnejo industriji, je ta element še vedno precej nižji kot za gospodinjstva: industrija plača 34 EUR/MWh, gospodinjstva pa 79 EUR/MWh.

¹² HR, FR, IE, LV, PL, PT in UK.

Mednarodne cene električne energije

Čeprav je jasno, da se cene električne energije za industrijo v EU bistveno razlikujejo po državah članicah in sektorjih, je kljub temu treba opozoriti na razlike v gibanju povprečnih cen po svetu.

Slika 8: Povprečne cene električne energije za industrijo v EU in pomembne trgovinske partnerje

Vir: brazilsko ministrstvo za rudarstvo in energetiko, kitajski center za spremljanje cen, NDRC, indonezijska državna družba za električno energijo, ruska zvezna državna statistična služba; podatki o presoji vpliva na okolje (PVO) za Turčijo, Severno Korejo, Japonsko, ZDA in Mehiko.

Analiza je pokazala, da so povprečne cene električne energije za industrijo v EU bistveno nižje kot na Japonskem, bolj ali manj podobne kot v Braziliji, na Kitajskem in v Turčiji ter višje kot v Koreji, ZDA, Rusiji in Indoneziji. V obdobju 2008–2015 so se cene v EU zvišale za 17 %, vendar je bilo zvišanje cen precej večje na Kitajskem (66 %), v Indoneziji (41 %), na Japonskem (34 %) in v ZDA (32 %). Analiza vključuje vpliv menjalnega tečaja, ki je v nekaterih primerih pomemben (npr. dvig vrednosti juana pojasni zvišanje na Kitajskem, saj so se v nacionalni valuti cene le malenkostno zvišale). Preglednica 1 prikazuje razvoj razmerja med cenami v EU in cenami njenih trgovinskih partnerjev.

Preglednica 1: Cene električne energije za industrijo v EU v primerjavi z drugimi državami

Leto	ZDA	Japonska	Brazilija	Kitajska	Turčija	Rusija
2012	2,2	0,4	0,8	1,1	0,9	2,1
2013	1,9	0,4	0,9	1,1	1,0	2,2
2014	1,3	0,4	0,8	1,1	1,1	2,6
2015	1,7	0,5	n. p.	1,0	1,0	3,5

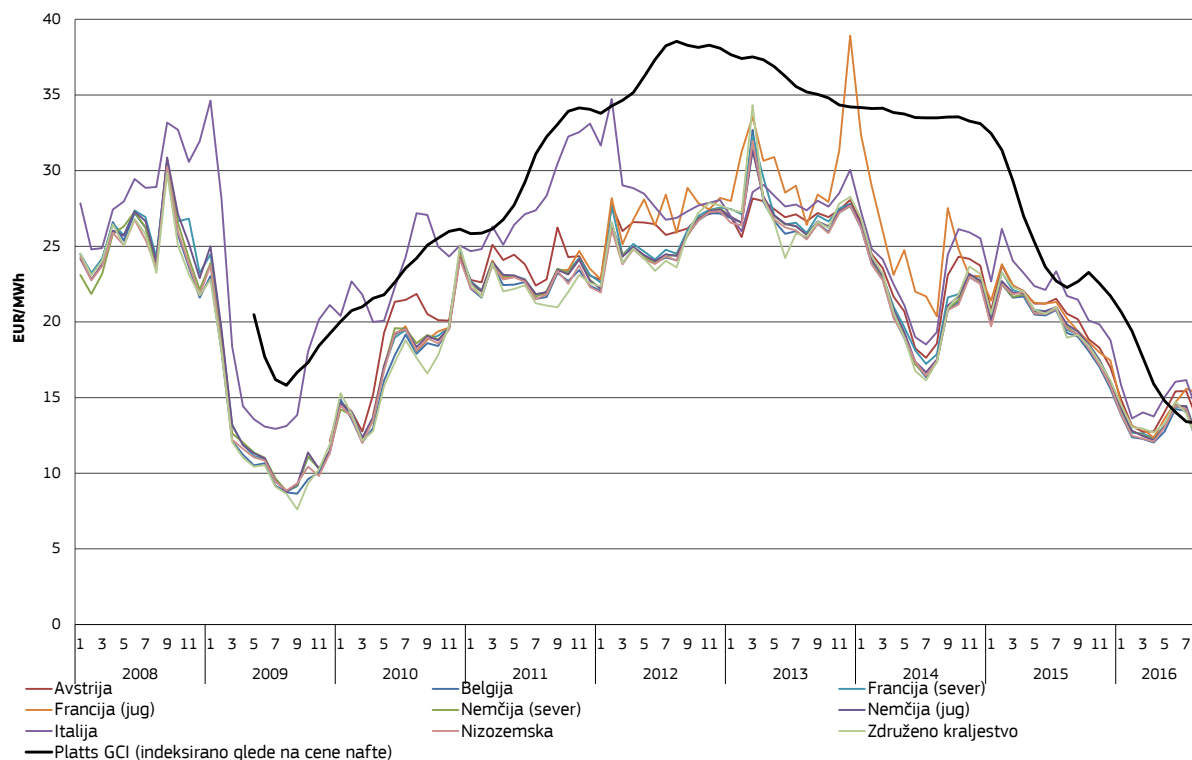
Vir: presoja vpliva na okolje (PVO), Platts, brazilsko ministrstvo za rudarstvo in energetiko, kitajski center za spremljanje cen, ruska zvezna državna statistična služba.

Npr. cene v EU so bile 2,2-krat višje od cen v ZDA, nato pa so se znižale na 1,7-kratnik cen v ZDA.

3. Cene plina v Evropi

Plin predstavlja 23 % porabe primarne energije v EU. Je vir za 15 % naše električne energije in pokriva približno tretjino končnih potreb po energiji za gospodinjstva in industrijo. Hkrati mora EU uvažati vedno več plina¹³ od omejenega števila dobaviteljev. Zato so cene še bolj izpostavljene svetovnim gibanjem, pravilno delovanje trgov in infrastrukture pa je še pomembnejše.

Slika 9: Gibanje veleprodajnih cen plina v EU

Vir: Platts

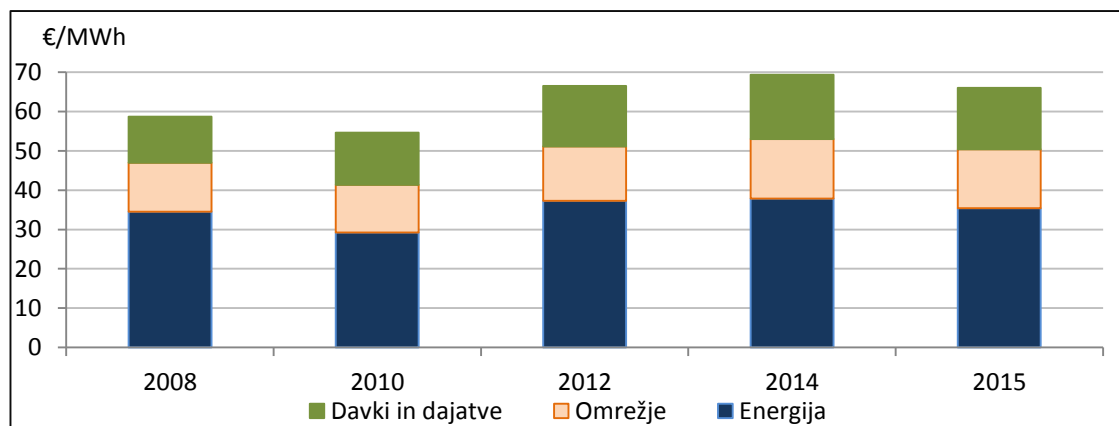
Veleprodajne cene plina v EU so se do leta 2013 zviševale, nato pa padle za več kot 50 %. Pri plinu je še bolj kot pri električni energiji očitno, da so nedavna znižanja veleprodajnih cen plina v Evropi posledica svetovnih trendov. Majhno svetovno povpraševanje zaradi počasnega gospodarskega okrevanja in ponovnega zagona nekaterih japonskih jedrskih elektrarn, pogodbe za plin, ki so indeksirane na (padajoče) cene nafte, in znatno povečanje oskrbe z utekočinjenim zemeljskim plinom so povzročili pritisk na nižanje cen in privedli do konvergence veleprodajnih cen plina.

Maloprodajne cene plina v Evropi

Cene plina za gospodinjstva v EU so se od leta 2008 povečale za skoraj 2 % letno. Razlike v cenah so se v tem obdobju znatno zmanjšale, vendar so najvišje cene (SE) še vedno skoraj štirikrat višje od najnižjih (RO).

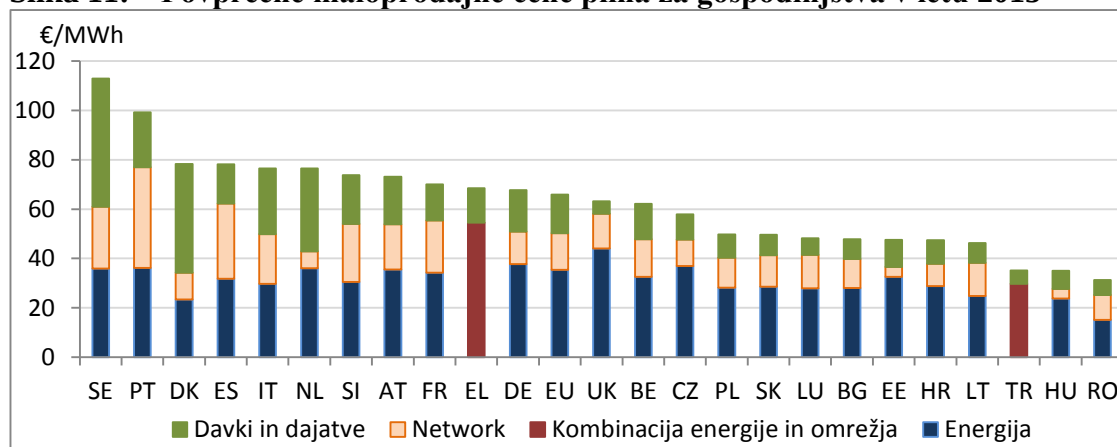
¹³ Leta 2015 je bila odvisnost od uvoza plina 69 %.

Slika 10: Elementi povprečnih maloprodajnih cen plina za gospodinjstva v EU

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

Slika 11: Povprečne maloprodajne cene plina za gospodinjstva v letu 2015

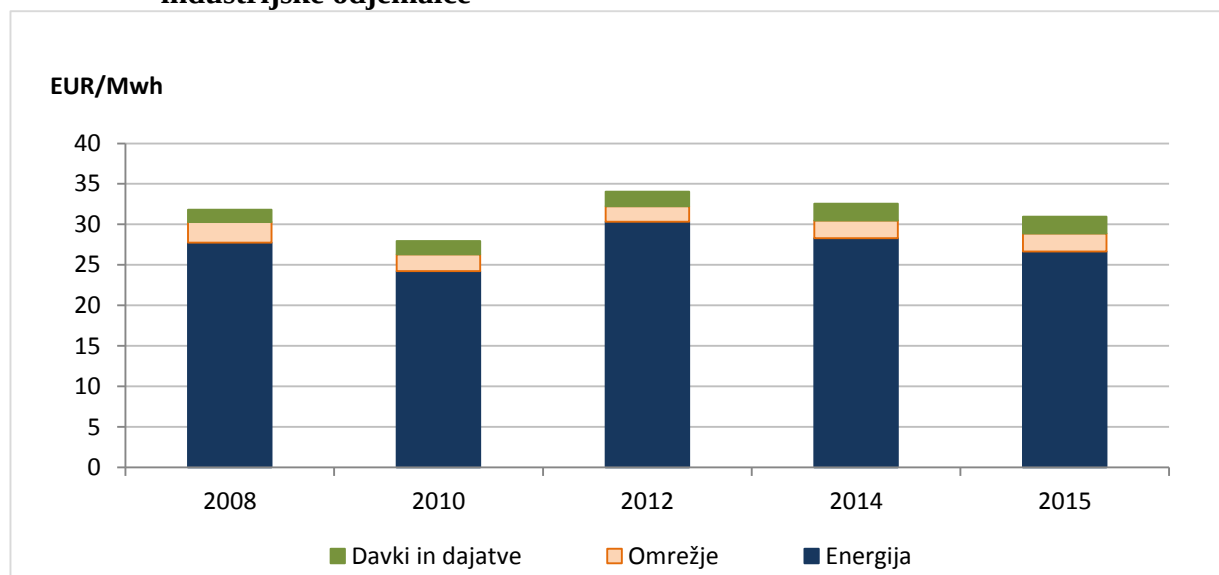

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

Element energije se je v obdobju 2008–2015 letno povečal za 0,3 % kljub nihanjem v tem obdobju. **Element omrežja** se je letno povečal za 2,5 %, kar je znatno prispevalo k skupnemu zvišanju cene za gospodinjstva. **Element davkov in dajatev** se je letno povečal za 4,2 % na 15,6 EUR/MWh. Na povečanje tega zadnjega elementa vplivajo predvsem splošni davki (podelementi niso pomembni in so obravnavani v delovnem dokumentu služb Komisije).

Cene plina za velike *industrijske*¹⁴ odjemalce so bile v letu 2015 *nižje* od tistih iz leta 2008. Element energije ostaja daleč največji element in zato najbolj vpliva na ceno. Vpliv davkov in dajatev je majhen in predstavlja samo 8 % cene. Cene plina za industrijo so odvisne od mednarodnih cen primarnih proizvodov in v manjši meri od zelo različnih nacionalnih davkov in dajatev, zato so razlike med cenami za velike industrijske odjemalce v Evropi razmeroma majhne. Sestava cen za velike industrijske odjemalce je ostala izredno stabilna daljše časovno obdobje. Pri cenah plina za industrijo se kaže največji prenos veleprodajnih cen v maloprodajne, razlike med njimi na nacionalnih trgih pa so se od leta 2008 zmanjšale za 58 %, kar kaže, da so trgi plina v EU bolj povezani in konkurenčni kot v preteklosti.

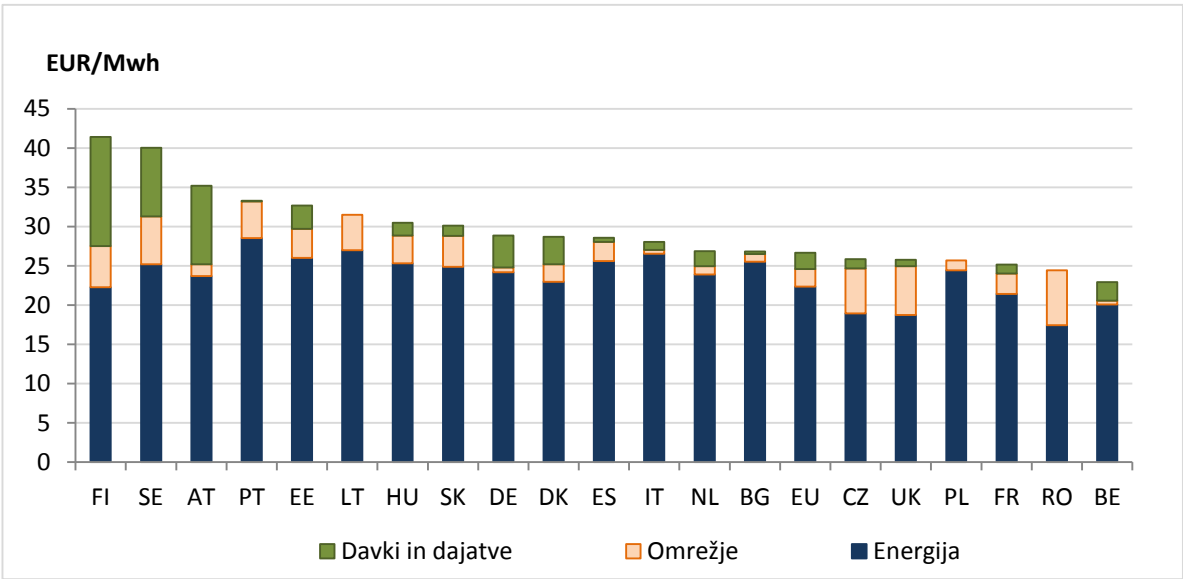
Slika 12: Povprečen delež elementov maloprodajnih cen plina v EU za velike industrijske odjemalce

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

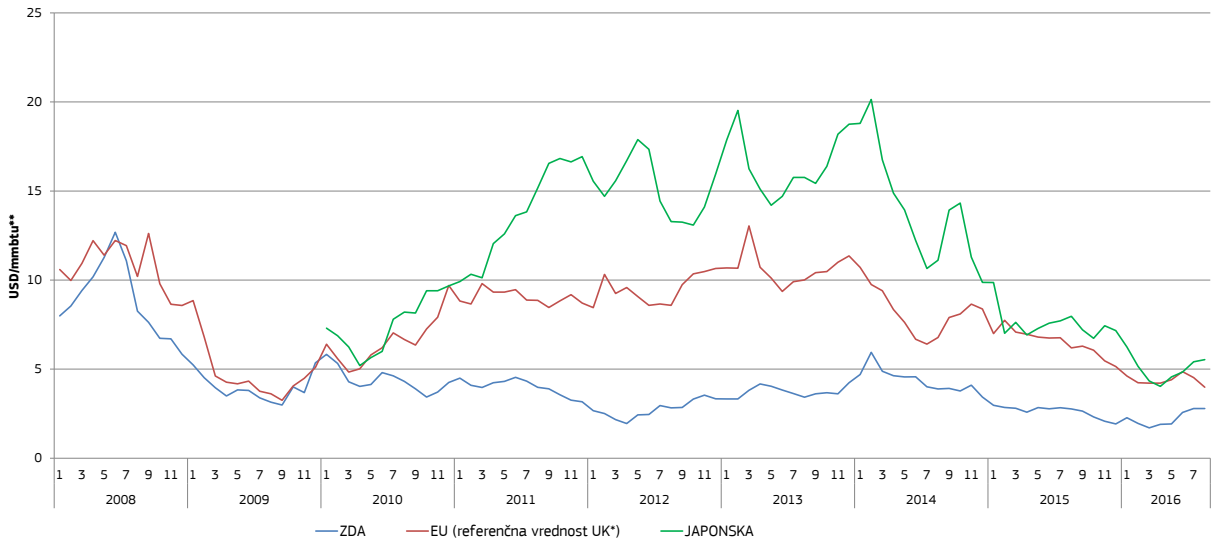
¹⁴ Nanaša se na industrijske odjemalce z letno porabo od 1 do 4 milijone GJ (skupina porabe I5).

Slika 13: Povprečne maloprodajne cene plina v letu 2015 za velike industrijske odjemalce

Vir: zbirke podatkov držav članic in Komisije.

Slika 14: Mednarodne cene plina

*Cena pri plinskem vozlišču Združenega kraljestva se pogosto uporablja kot kazalnik za evropski veleprodajni trg s plinom

**mmbtu pomeni milijon britanskih termalnih enot

Vir: Platts, ThomsonReuters.

Pri *mednarodnih* cenah plina je bilo leta 2014 in v začetku leta 2015 opaziti izrazito konvergenco. Razmerje med cenami plina v EU in ZDA se je v zadnjih dveh letih razvijalo ugodno. Cene plina v EU so bile leta 2015 v povprečju dvainpolkrat višje od cen plina v ZDA, medtem ko je bilo leta 2012 to razmerje med 3 in 5. To je bilo posledica dejavnikov, kot so povečevanje svetovnih zalog plina in dostop Evrope do utekočinjenega zemeljskega plina, manjše povpraševanje evropskih in azijskih držav ter cene plina, ki so indeksirane na cene nafte. Cene utekočinjenega zemeljskega plina v Aziji so se leta 2014 občutno znižale in se v začetku leta 2015 približale evropskim cenam.

Preglednica 2: Cene plina za industrijo v EU v primerjavi z drugimi državami

Leto	ZDA	Japonska	Rusija	Kitajska	Brazilij a	Turčija
2012	3,3	0,6	4,0	1,0	1,0	1,2
2013	2,7	0,6	4,1	1,0	0,8	1,2
2014	1,9	0,6	4,3	0,9	0,9	1,3
2015	2,5	0,9	5,1	0,7	n. p.	1,2

Vir: presoja vpliva na okolje (PVO), Platts, brazilsko ministrstvo za rudarstvo in energetiko, kitajski center za spremljanje cen, ruska zvezna državna statistična služba. Za ZDA in Japonsko se podatki o veleprodajnih cenah za uvoz utekočinjenega zemeljskega plina primerjajo z zahodnoevropskimi cenami utekočinjenega zemeljskega plina.

Npr. cene v EU so bile 3,3-krat višje od cen v ZDA, nato pa so se znižale na 2,5-kratnik cen v ZDA.

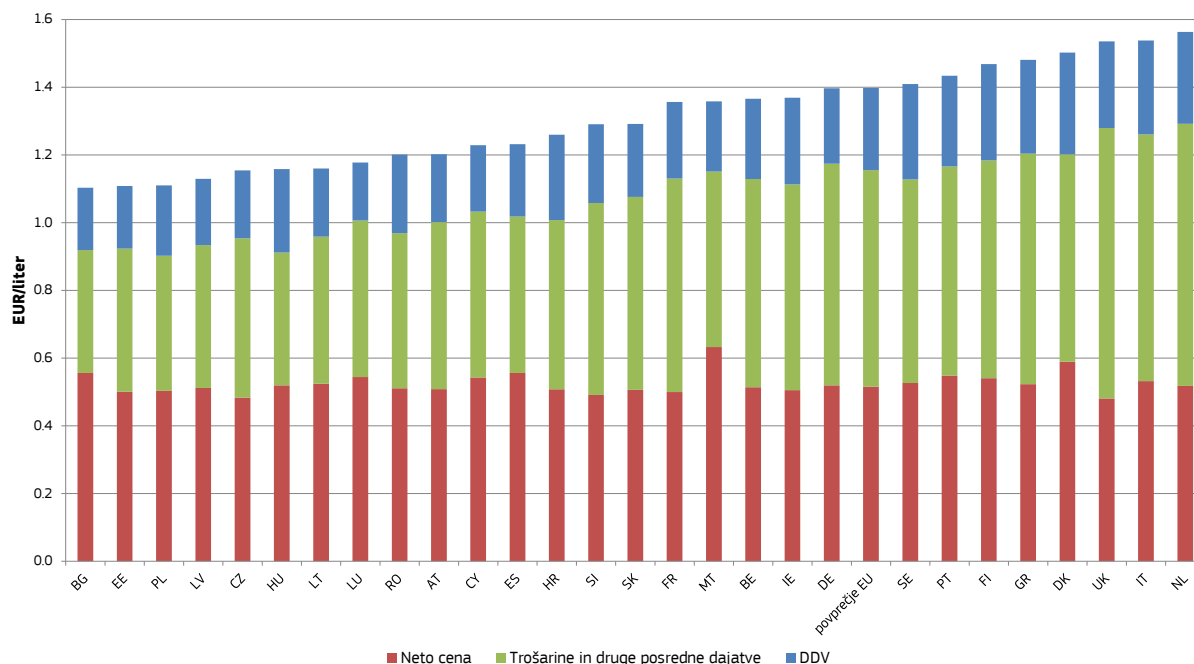
4. Cene naftnih proizvodov v Evropi

Cene surove nafte padajo od sredine leta 2014 zaradi majhnega povpraševanja in izrazitega povečevanja ponudbe. Z najvišje vrednosti 115 USD/sod junija 2014 je cena surove nafte Brent 20. januarja 2016 padla na 26 USD/sod, kar je najnižja vrednost od leta 2003. To pomeni, da se je cena v 19 mesecih znižala za 77 %. Do junija 2016 so se cene zvišale na 50 USD/sod in se od takrat gibljejo v razponu 40 do 50 USD/sod.

Izrazit padec cen nafte se je odrazil na maloprodajnih trgih, vendar so njegove učinke ublažile nižja vrednost evra in trošarine za naftne proizvode, ki predstavljajo velik delež potrošniške cene. Kljub temu sta se potrošniški ceni bencina in dizla (vključno z davki in dajatvami) od konca junija 2014 do sredine februarja 2016, ko so maloprodajne cene dosegle dno in so bile povprečne evropske potrošniške cene za pogonska goriva na najnižji ravni od leta 2009, znižali za 24 % (bencin) oziroma 28 % (dizel).

Davki in dajatve na bencin in dizel za avtomobile so visoki, vendar se v tem času niso veliko spreminjali. Direktiva EU o obdavčitvi energije¹⁵ določa minimalne stopnje trošarin, vendar so se skoraj vse države članice odločile za določitev višjih stopenj. Trošarine na gorivo se gibljejo v razponu od 0,36 EUR/l v Bolgariji (minimalna stopnja) do 0,77 EUR/l na Nizozemskem. Zaradi kombinacije okoljskih, gospodarskih in davčnih razlogov sta bencin in dizel pomembna davčna osnova za države članice. Leta 2015 so davki pri bencinu predstavljali 63 %, pri dizlu pa 57 % povprečne maloprodajne cene.

Slika 15: Razčlenitev cen bencina po državah članicah (2015)

Vir: Evropska komisija

5. Stroški energije v Evropi

Iz zgornje analize je razvidno, da se veleprodajne cene električne energije, plina in bencina znižujejo zaradi številnih dejavnikov (npr. povečanja ponudbe in zmanjšanja povpraševanja). Posledica so nižje maloprodajne cene naftnih proizvodov. Vendar so maloprodajne cene električne energije in plina ostale nespremenjene ali pa so se le rahlo zvišale, saj so naraščajoči

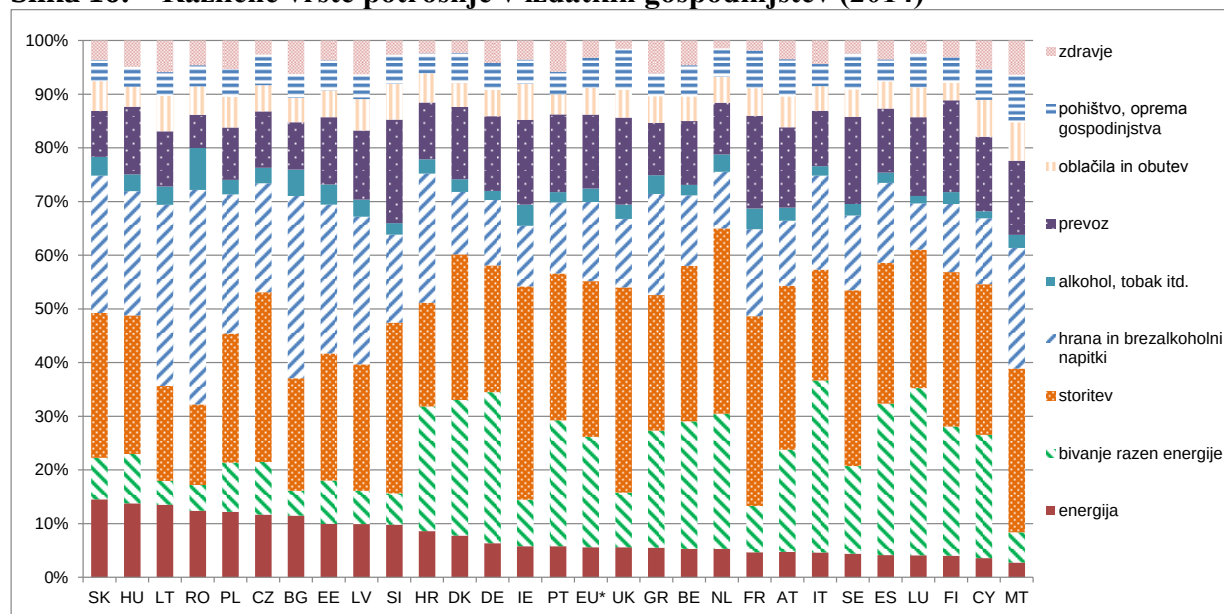
¹⁵ Direktiva Sveta 2003/96/ES z dne 27. oktobra 2003 o prestrukturiranju okvira Skupnosti za obdavčitev energentov in električne energije (UL L 283, 31.10.2003, str. 51).

stroški omrežja, davki in dajatve ublažili takšne padce veleprodajnih cen. Takšna gibanja cen so skupaj z našo *porabo* energije pomembna za oceno učinka stroškov energije za gospodinjstva in industrijo.

5.1 Izdatki gospodinjstev za energijo

Končna poraba električne energije, plina in kurilnega olja za gospodinjstva se je od leta 2008 le rahlo povečala ali zmanjšala. Vendar je rast maloprodajnih cen električne energije in plina pomenila, da so se izdatki gospodinjstev za energijo v EU (razen za prevoz (bencin), ki se sporoča ločeno) povečali s 5,3 % leta 2008 na 5,8 % leta 2014. Hkrati so padajoče maloprodajne cene naftnih proizvodov prispevale k zmanjšanju izdatkov gospodinjstev za gorivo za prevoz, in sicer s 4,3 % na 3,9 %.

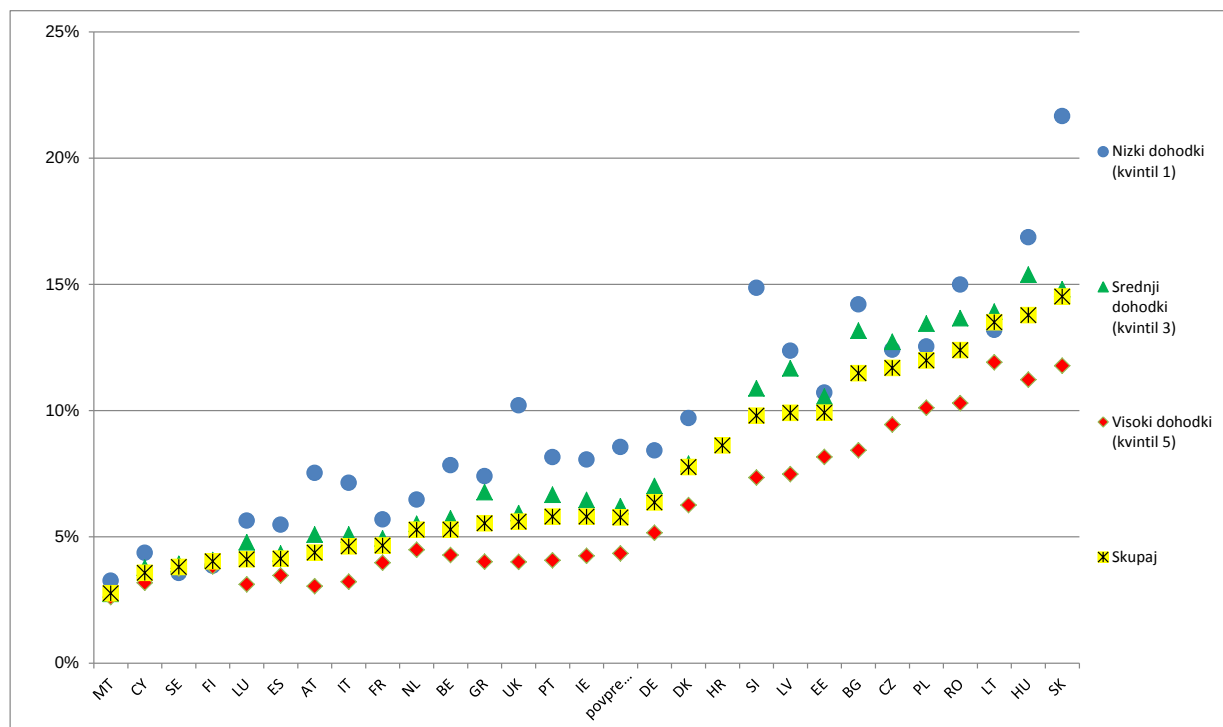
Slika 16: Različne vrste potrošnje v izdatkih gospodinjstev (2014)

Vir: Evropska komisija, nacionalni statistični uradi in lastni izračun.

Povprečna vrednost izdatkov gospodinjstev za energijo (razen za prevoz) prikriva velike razlike med državami članicami (bogatejšimi in revnejšimi, toplejšimi ali hladnejšimi) in med dohodkovnimi skupinami znotraj držav članic. Delež se giblje od 3 % na Malti do 14,5 % na Slovaškem. Analiza različnih vrst gospodinjstev kaže, da revnejša gospodinjstva porabijo večji delež svojih dohodkov za energijo kot premožnejša gospodinjstva.

Slika 17: Delež izdatkov gospodinjstev za energijo po dohodkovnih razredih (2014)

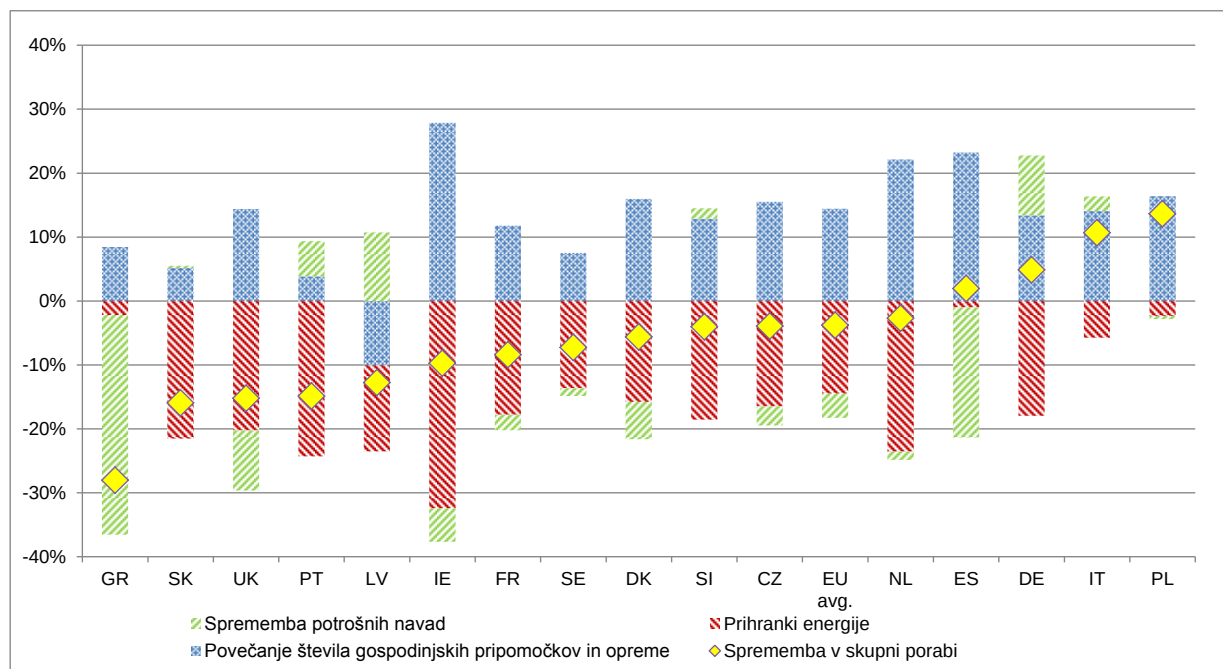

Vir: Evropska komisija, nacionalni statistični uradi in lastni izračun.

Delež izdatkov gospodinjstev za energijo je v povprečju znašal 8,6 % v najrevnejših gospodinjstvih (v primerjavi s 5,7 % leta 2004), 6,2 % v srednjem dohodkovnem razredu in 4,3 % v višjem dohodkovnem razredu. To kaže, da zlasti v času nizke gospodarske rasti ranljive odjemalce razmeroma bolj prizadenejo zvišanja cen kot povprečna gospodinjstva, pri čemer je treba poudariti, da so za obravnavanje energijske revščine potrebni socialni ukrepi, usmerjeni v ranljive potrošnike.

Analiza kaže tudi, da so se gospodinjstva v nekaterih državah članicah na naraščajoče cene energije in stroškov odzvala z zmanjšanjem svoje porabe energije (glej sliko 18). Kljub povečanju števila in velikosti gospodinjstev v EU se je poraba energije v gospodinjstvih (brez prevoza) v zadevnem obdobju zmanjšala za približno 4 %. Razlog za to so bili zlasti prihranki energije. V mnogih primerih je bil to rezultat izboljšane stanovanjske energijske učinkovitosti, v nekaterih državah pa je lahko na veliko zmanjšanje porabe vplivala omejena kupna moč.

Slika 18: Spremembe v porabi energije v nekaterih državah članicah (2004–2013)

Vir: podatkovna zbirka ODYSSEE.

5.2 Stroški energije za industrijo

Razvoj cen energije v zadnjih letih ni vplival na povečanje deleža stroškov energije pri proizvodnih stroških evropskih podjetij, ki znaša manj kot 2 %. Toda da bi zmanjšale stroške energije za industrijo, večina vlad držav članic zagotavlja subvencije v obliki oprostitve in znižanj davkov ter dajatev v zvezi z energijo (npr. dajatev za obnovljivo energijo ali energetske učinkovitost ali omrežnih tarif). Podjetje lahko glede na svoje značilnosti in državo članico, v kateri ima sedež, za energijo plača 50 % manj kot drugo podjetje v istem sektorju.

Kljub temu je treba za nekatere gospodarske panoge, v katerih so stroški energije in izpostavljenost mednarodni konkurenci večji, natančneje oceniti stroške energije. To so energetske intenzivne industrijske panoge z določenim gospodarskim pomenom in izpostavljenostjo trgovinsko konkurenci (kjer stroški energije znašajo najmanj 3 % skupnih proizvodnih stroškov, v nekaterih primerih pa do povprečno 40 % ali več). Analiza, ki je bila opravljena za Komisijo, kaže, da so se v obdobju 2008–2013 v 14 izbranih sektorjih deleži stroškov energije in absolutni stroški energije v večini primerov zmanjšali. To je posledica padca cen energije, davčnih oprostitvev in znižanj, manjše porabe energije, povezane z zmanjšanjem obsega proizvodnje, preusmeritve proizvodnje v energetske manj intenzivne proizvode, uvajanja ukrepov za energijsko učinkovitost ter upočasnjene zmanjševanja drugih dejavnikov proizvodnih stroškov.

Mednarodna primerjava stroškov energije

Evropsko gospodarstvo na splošno ni visoko energetske intenzivno. Že desetletja se EU ukvarja s prestrukturiranjem svojega gospodarstva zaradi spreminjajočih se domačih in svetovnih trgov ter povpraševanja po različnih proizvodih in vedno bolj tudi po storitvah. Poleg tega je prestrukturiranje posledica spreminjajoče se razpoložljivosti virov, cenovnih signalov in razvoja tehnologije. Vendar, kot je bilo navedeno, se nekatere energetske intenzivne panoge spopadajo z mednarodno konkurenco. Zato je treba oceniti, kako primerljiv je razvoj cen in stroškov energije v EU v primerjavi z razvojem na mednarodni ravni.

Kot je navedeno v prejšnjih oddelkih, so povprečne cene električne energije in plina za industrijo v EU v obdobju 2008–2015 naraščale razmeroma zmerno v primerjavi s cenami v azijskih državah (na Kitajskem, v Južni Koreji in zlasti na Japonskem), ki so naraščale precej hitreje.

(Omejeni) podatki, ki so na voljo za primerjavo stroškov energije za industrijo in energetske intenzivnosti¹⁶ po vsem svetu, kažejo, da so energetska intenzivna panoga na Kitajskem mnogo bolj energetska intenzivna od tistih v ZDA in EU.¹⁷ Nasprotno so nekateri industrijski sektorji v EU bolj energetska intenzivni od primerljivih sektorjev v ZDA. Kljub temu predstavlja energija v večini primerov manjši delež proizvodnih stroškov energetske intenzivnih industrij v EU v primerjavi s tistimi v ZDA in večji delež v primerjavi s tistimi na Japonskem. Od leta 2008 pa so deleži stroškov energije v ZDA upadli hitreje kot v EU, kar poleg nižjih cen energije v ZDA pomeni „dohitevanje“ s strani energetske intenzivnih panog v ZDA. Podatki o izboljšavah v zvezi z energetska učinkovitostjo¹⁸ kažejo, da naj bi se te od leta 2008 v nekaterih evropskih energetske intenzivnih panogah upočasnile ali celo ustavile. To bi se lahko pojasnilo z dejavniki, kot so omejene možnosti za tehnične izboljšave, zmanjšanje stopnje izkoriščenosti zmogljivosti in tudi nezadostna razpoložljivost kapitala za naložbe.

6. Subvencije za energijo in javnofinančni prihodki

Konkurenčen in pravilno delujoč energetski trg naj bi najbolj stroškovno učinkovito zagotavljal energijo, ki jo potrebujejo gospodinjstva in industrija. Jasnejši kot so cenovni signali jasni ter tesnejše kot je usklajevanje med cenami in stroški proizvodnje, večja je učinkovitost proizvodnje in porabe energije. Vendar pa z različnih vidikov energetski trg ne deluje pravilno. Zaradi številnih tržnih in regulativnih pomanjkljivosti so začele vlade z leti na različne načine usmerjati razvoj energetskega sektorja. Uvedle so regulativne in finančne ukrepe, ki vplivajo na proizvajalce ali porabnike energije, da bi tako dosegle cilje politike, kot so zmanjšanje onesnaževanja in emisij toplogrednih plinov, izboljšanje varnosti oskrbe z energijo ter zmanjšanje stroškov energije v revnih gospodinjstvih ali ranljivih podjetjih. S takimi ukrepi se pogosto subvencionirata proizvodnja in poraba energije, lahko pa se z njimi popravijo cenovni signali, ki izražajo nedelovanje trga. Vključujejo jasne ukrepe, ki se izražajo v cenah, kot je prikazano v zgoraj opisanih podelementih davkov in dajatev za energijo. Vendar lahko nekateri ukrepi (npr. glede povpraševanja po energiji ali regulirane cene, nižje od stroškov) tudi popačijo cenovne signale, ki bi sicer usmerjali porabo in proizvodnjo energije, energijsko učinkovitost in naložbe. Subvencije za fosilna goriva so še posebej problematične, saj zapostavljajo čisto energijo in ovirajo prehod na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika.

Komisija je leta 2014 pripravila obsežno študijo o naravi stroškov energije in subvencij v Evropi.¹⁹ V njej je bilo ugotovljeno, da številni vladni posegi pomenijo znatne subvencije v energetskega sektorja (razen v prevozu), ki so v letu 2012 znašale 113 milijard EUR, od tega približno 17,2 milijarde EUR neposrednih subvencij za fosilna goriva za elektriko in ogrevanje.²⁰ Subvencije za fosilna goriva za prevoz so bile ocenjene na 24,7 milijarde EUR. Če uporabimo širše mednarodne opredelitve (Mednarodnega denarnega sklada), vključno z zunanjimi stroški, se subvencije za fosilna goriva povečajo na 300 milijard EUR²¹ v EU in Rusiji, 250 milijard EUR v Indiji, več kot 2 050 milijard EUR na Kitajskem in 630 milijard EUR v ZDA. EU si prizadeva za odpravo subvencij za fosilna goriva in okolju škodljive snovi, da bi energetski trg postal bolj konkurenčen in da bi cenovni signali uspešneje prispevali k učinkovitejšemu dodeljevanju sredstev v skladu z zavezami EU v boju proti

¹⁶ Energetska intenzivnost je opredeljena kot poraba energije na bruto dodano vrednost. Energetska intenzivnost se lahko uporabi kot kazalnik tehnične energetske učinkovitosti, nanjo pa vplivajo gospodarski dejavniki, ki vplivajo na razvoj bruto dodane vrednosti.

¹⁷ Podatki, ki so na voljo, niso reprezentativni za osnovne kemikalije, jeklo ali aluminij.

¹⁸ Poraba energije na fizično proizvodno enoto.

¹⁹ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ECOFYS%202014%20Subsidies%20and%20costs%20of%20EU%20energy_11_Nov.pdf

²⁰ To vključuje subvencije za prevoz v višini 9,7 milijarde EUR in plin v višini 6,6 milijarde EUR; Subvencije izhajajo iz preteklih subvencij za naložbe, nepovratnih sredstev za fosilna goriva, odjemnih tarif, davčnih oprostitvev za gorivo, proizvodnje električne energije ter razgradnje in odlaganja odpadkov. (Vir: študija iz leta 2014 o stroških energije in subvencijah za prevoz (subvencije za nafto), ki navaja seznam OECD iz leta 2013, https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/ECOFYS%202014%20Subsidies%20and%20costs%20of%20EU%20energy_11_Nov.pdf)

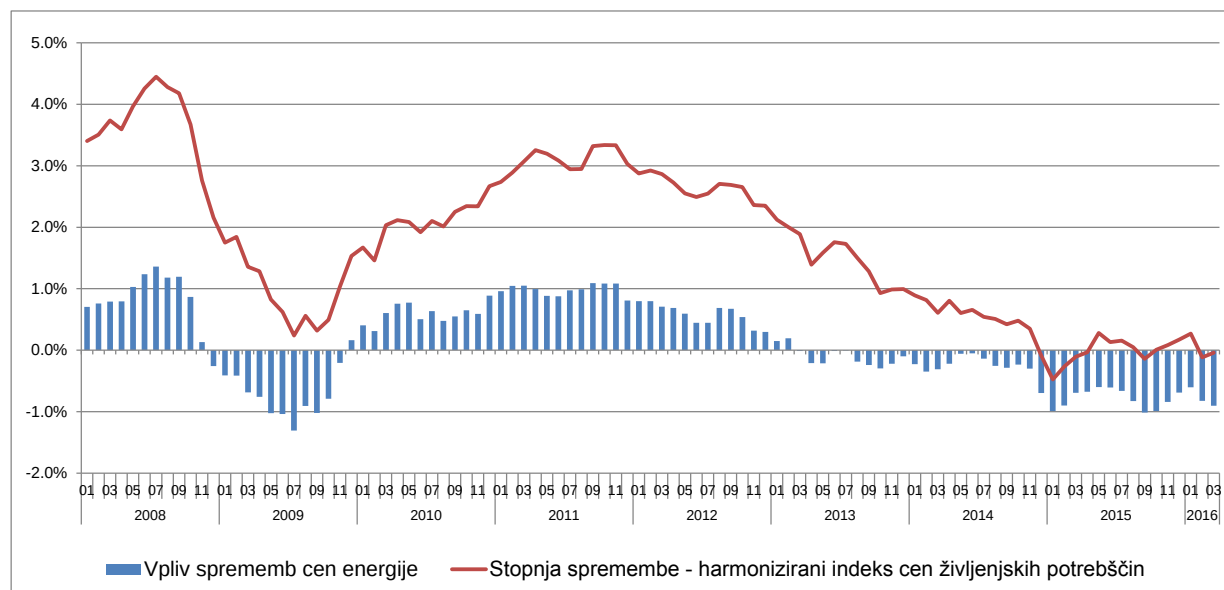
²¹ Ocene za leto 2015 (<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp15105.pdf>).

podnebnim spremembam. Nedavno relativno znižanje cen energije bi moralo vladam olajšati odpravo davčnih oprostitev in drugih subvencij za cene in povpraševanje po energiji. Poleg tega bi to prispevalo k fiskalni konsolidaciji.

Druga pogosta oblika posega v energetske trge je obdavčitev energije. Kot je navedeno zgoraj, se lahko s tem odpravlja nedelovanje trga, vlade pa tako pogosto iščejo tudi široke in stabilne davčne osnove za zagotavljanje stabilnih javnih prihodkov in posledično financiranje javne porabe. Poraba energije je dolgo predstavljala vir takšne davčne osnove. Leta 2014 so davki na energijo²², ki so jih pobrale države članice EU, znašali 263 milijard EUR, kar je 1,88 % bruto domačega proizvoda EU. Trošarine predstavljajo največji del davkov na energijo. Leta 2015 so samo prihodki od trošarin znašali 227 milijard EUR. Manjša poraba energetskih proizvodov bi povzročila padec prihodkov od trošarin, vendar so države članice pogosto zvišale trošarine. Tako poraba energije še naprej zagotavlja pomembno davčno osnovo za javne prihodke, kar pomaga državam članicam pri konsolidaciji težkega fiskalnega položaja. Splošneje, obdavčitev energije lahko pozitivno vpliva na rast v primerjavi z davki na delo in naložbe.

Cene energije še dodatno vplivajo na širše, makroekonomske vidike gospodarstva EU, in sicer z inflacijo. Energija ima pomembno vlogo pri izdatkih gospodinjstev in industrije, poleg tega pa tudi pri cenah nafte, zlasti v prometnem sektorju. Cene energije kot take so pomemben dejavnik, ki vpliva na inflacijo. Najvišja raven cen energije leta 2008 in tudi 2011 je takrat prispevala 1 % k inflaciji v EU. Podobno imajo danes nižje cene deflacijski vpliv na gospodarstvo EU.

Slika 19: Vpliv cen energije na inflacijo v EU

Vir: Eurostat.

Sklep

Hiter padec cen energetskih proizvodov v zadnjih letih, zlasti nafte in plina, je posledica tehnoloških sprememb ter tržnega in geopolitičnega razvoja, ki je močno spremenil razmere na energetskem področju. V Evropi, ki je pomembna uvoznica energije, je padec cen prinesel zaželeno začasno olajšavo za gospodinjstva in podjetja v težkih gospodarskih razmerah ter „enkratno“ spodbudo za gospodarstvo. To kaže na pomen razvijajočih se svetovnih trgov za energijo, zlasti v regiji uvoza energije, kot je EU, in zmanjšuje razlike v ceni v primerjavi z drugimi regijami. Še zlasti to velja za plin, kjer globalni razvoj trgov utekočinjenega zemeljskega plina in novi viri oskrbe ustvarjajo priložnosti za Evropo: razlika v ceni plina je

²² Z energijo povezani okoljski davki, kot so opredeljeni v skladu z Uredbo (EU) št. 691/2011 o evropskih okoljsko-ekonomskih računih; ne vključujejo DDV na energetske proizvode.

tako lahko manjša kot v drugih delih sveta, npr. ZDA, z vidika razogljičenja pa se konkurenčni položaj plina v primerjavi s premogom izboljšuje.

Vendar lahko nižje cene odvrnejo pozornost od energetskega izzivov, s katerimi se srečujemo, kot so energetska varnost, konkurenčnost in podnebne spremembe. Ti žal niso izginili. Nasprotno, podatki in analize v tem poročilu kažejo precej bolj raznoliko sliko in nam lahko pomagajo prepoznati prave pristope in politike pri razvoju energetske unije v okviru spreminjajočih se razmer na energetskega področju. Nizkih cen ne bi smeli pričakovati z gotovostjo. Podatki v tem poročilu kažejo, kako se ponudba in povpraševanje lahko nenadoma spremenita. To še posebej velja, ker se novi viri, kot so plin iz skrilavca in naftni vrelci, hitro izčrpavajo in so za vzdrževanje njihove proizvodnje potrebne nenehne nadomestne naložbe.

Medtem ko stroški energije pri večini poslovnih dejavnosti predstavljajo majhen delež skupnih proizvodnih stroškov, so evropske energetske intenzivne industrije še naprej občutljive na dvige cen. Glede ocene energetske intenzivnosti lahko po razpoložljivih podatkih energetske intenzivna industrija ZDA v nekaterih sektorjih po energijski učinkovitosti dohiti EU. Stanje se lahko spremeni z večjimi naložbami v energijsko učinkovitost, skupaj s preходом na inovativne izdelke z večjo dodano vrednostjo. Za nekatere energetske intenzivne panoge so na voljo znatna znižanja davkov in davčne oprostitve, ki pa se med državami članicami precej razlikujejo. Take subvencije bi se morale odobriti samo, kadar je to potrebno za podporo evropski industriji v primeru neenake mednarodne konkurence, pri čemer bi zmanjšale izkrivljanje cen. V širšem smislu bi morale države članice izkoristiti sedanje nižje cene energije za odpravo neprimernih subvencij in davčnih oprostitev, ki izkrivljajo cenovne signale in upočasnjujejo prehod na gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika.

Na gibanje cen in stroškov energije v Evropi vplivajo številni dejavniki. Ena od jasnih ugotovitev tega poročila je razlika v razvoju veleprodajnih in maloprodajnih cen električne energije. Medtem ko so veleprodajne cene leta 2016 dosegle svojo najnižjo raven v zadnjih 12 letih, so se cene za gospodinjstva zvišale za povprečno 2–3 % letno.²³ To je posledica boljšega delovanja trga v povezavi z nedelovanjem trga, povečanja davkov in dajatev.

Padec veleprodajnih cen je povezan s cenami energetskega proizvodov, manjšim povpraševanjem in boljšim delovanjem trga zaradi združevanja trgov. Na nekaterih regionalnih trgih je proizvodna zmogljivost električne energije presežena, nova zmogljivost pa ni zagotovljena, dokler se starejša ne umakne s trga. Nacionalni ukrepi, kot so mehanizmi zmogljivosti in podpora obnovljivi energiji, prav tako prispevajo k znižanju veleprodajnih cen, kar še dodatno zmanjšuje prihodke in slabi načrtovano uravnoteženje cenovnih signalov trga. Glede na velike naložbe v proizvodno zmogljivost, ki bo dolgoročno potrebna za doseganje zanesljivosti oskrbe, konkurenčnosti in ciljev razogljičenja, potrebuje EU okvir zasnove trga in energetske politike, ki bo temeljil na tržnih mehanizmih ter omogočal naložbe v nizkoogljično in prilagodljivo proizvodnjo z uravnavanjem povpraševanja, skladiščenjem in čezmejno povezljivostjo.

Zdi se, da znižanja veleprodajnih cen le počasi in samo delno prispevajo h koristim za male odjemalce, toliko hitreje pa za industrijske odjemalce. To nakazuje, da se lahko konkurenca na maloprodajnih trgih še dodatno izboljša. Poleg tega so povišanja omrežnih tarif, davkov in dajatev večinoma presegla znižanje veleprodajnih cen. Tako naraščanje je lahko posledica prepotrebnih naložb v čezmejno povezave in pametna omrežja, ki prinašajo koristi v smislu učinkovitosti, notranjega trga in energetske varnosti. Za odpravo nedelovanja trga se lahko uvedejo višji davki in dajatve, in sicer zaradi splošnih davčnih razlogov ali neposredno za financiranje naložb v proizvodnjo energije. (Bistvenega pomena je, da odjemalci znotraj panoge v celoti krijejo stroške energetskega sistema in da ne prihaja do kopičenja tarifnega primanjkljaja.) Vendar pa ti ne bi smeli vplivati na zmanjšanje spodbud za naložbe,

²³ Cene *elektrike* za industrijo so se povečale za približno 2 %; cene *plina* za industrijo pa so ostale nespremenjene ali so se znižale.

namenjenih proizvajalcem energije. Majhno prenašanje veleprodajnih cen v maloprodajne in odzivnost gospodinjstev in industrije na cene nakazujeta, da bi si morala EU še naprej prizadevati za spodbujanje razvoja notranjega energetskega trga, zlasti s funkcionalno zasnovo trga z električno energijo. Po vsej EU se morajo razviti konkurenčni trgi, na katerih se bodo lahko potrošniki in proizvajalci prožno odzivali na veleprodajne ali maloprodajne cenovne signale. Da bi se lahko naložbe v energetske sektor usmerjale s tržnimi silami, morajo veleprodajne cene energije v celoti pokriti stroške naložb in poslovanja.

Za preučitev vseh teh vidikov so ključni prihodnji predlogi Komisije o zasnovi trga, maloprodajnih trgih, obnovljivih virih energije in upravljanju, da se oblikuje inovativen in konkurenčen energetski sektor, ki bo zagotavljal cenovno dostopno energijo za gospodinjstva in industrijo v Evropi ter omogočal evropski industriji, da učinkovito konkurira v svetovnem gospodarstvu.